

ISSN 2076–1554

Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ВГО Українська академія наук

Видавництво «Гілея»

Гілея

*Науковий вісник
збірник наукових праць*

- *Історичні науки*
- *Філософські науки*
- *Політичні науки*

Випуск 131 (№ 4)

Київ – 2018

Збірник засновано 2004 року. Вихід з друку – щомісячно**Фахове видання**

з філософських, політичних наук затверджено наказом Міністерства освіти і науки України
№ 747 від 13 липня 2015 р., з історичних наук наказом МОН України № 1328 від 21 грудня 2015 р. (перереєстрація)

Свідоцтво про державну реєстрацію (перереєстрацію) друкованого засобу
масової інформації: серія КВ № 22632-12532ПП від 24 квітня 2017 року

Друкується за рішенням:

Вченої ради Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
(протокол № 12 від 05 квітня 2018 р.)

Збірник входить до міжнародних баз

Google Scholar; Index Copernicus (Польща); EBSCO Publishing, Inc. (USA); SIS (Scientific Indexing Services) (USA); InfoBase Index (Індія).

Шеф – редактор:

Андрущенко В. П.,
д-р філос. наук, проф., член – кор. НАН України,
акад. НАПН України
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Головний редактор:

Вашкевич В. М.,
д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Співредактори:

Акопян В. Г.,
д-р філос. наук, ст.н.с. (Україна, Київ)
Кивлюк О. П., д-р філос. наук, ст.н.с.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Муляр В. І.,
д-р філос. наук, проф. (Україна, Житомир)

Відповідальний секретар:

Халамендик В. Б.,
д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

Редакційна рада:

Андрущенко В. П., д-р філос. наук
проф., член – кор. НАН України, акад. НАПН України
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Вашкевич В. М., д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Зеленков А. І., д-р філос. наук, проф. (Білорусь, Мінськ)
Колесник В. Ф., д-р іст. наук, проф.,
член-кор. НАН України (Україна, Київ)
Мирзаханян Р., д-р іст. наук, проф. (Вірменія, Єреван)
Михальченко М. І., д-р філос. наук, проф.,
член – кор. НАН України (Україна, Київ)
Панчук М. І., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)
Рафальський О. О., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)
Савельєв В. Л., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Солдатенко В. Ф., д-р іст. наук, проф., член-кор. НАН України
(Україна, Київ)
Степико М. Т., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ)

Редакційна колегія:

З історичних наук:
Войцехівська І. Н., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)
Дробот І. І., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Журба М. А., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Лазько Г. Г., д-р іст. наук, проф. (Білорусь, Гомель)
Лисак В. Ф., д-р іст. наук, проф. (Україна, Маріуполь)
Мезга М. М., д-р іст. наук, проф. (Білорусь, Гомель)
Михайлюк В. П., д-р іст. наук, проф. (Україна, Старобільськ)

Стоян Т. А., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Сушко О. О., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Чернега Л. М., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Шаповал Ю. І., д-р іст. наук, проф. (Україна, Київ)

З філософських наук:

Абасов А. С., д-р філос. наук, проф. (Азербайджан, Баку)
Базалук О. О., д-р філос. наук, проф. (Україна, Київ)
Бех В. П., д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Воронкова В. Г., д-р філос. наук, проф. (Україна, Запоріжжя)
Герасимова Е. М., д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Гарбар Г. А., д-р філос. наук, проф. (Україна, Миколаїв)
Жадько В. О., д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Жижко Т. А., д-р філос. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Купчал С. В., д-р філос. наук, проф. (Україна, Полтава)
Миколайчук А., д-р хабілітований, проф. (Польща, Познань)
Онїко О. Ф., д-р техн. наук, проф. (Україна, Київ)
Свириденко Д. Б., д-р філос. наук, доц.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Терещинський С. О., д-р філос. наук, доц.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Тещлав С., д-р філос. наук, проф. (Польща, Бидгощ)
Яшанов С. М., д-р пед. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)

З політичних наук:

Андрусиньш Б. І., д-р іст. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Андрюкайтене Р., д-р PhD соціальних наук (менеджмент),
(Литва, Маріямполь)
Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Балабанов К. В., д-р політ. наук, проф. (Україна, Маріуполь)
Варзар І. М., д-р політ. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Васильчук Є. О., д-р політ. наук, доц. (Україна, Черкаси)
Войналович В. А., д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
Іванов М. С., д-р політ. наук, проф. (Україна, Миколаїв)
Картунов О. В., д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
Кізіма С. А., д-р політ. наук, проф. (Білорусь, Мінськ)
Котигоренко В. О., д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
Крась І., д-р хабілітований, проф. (Польща, Ченстохов)
Лапина С. В., д-р соц. наук, проф. (Білорусь, Мінськ)
Макаренко Л. Л., д-р пед. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Остапенко М. А., д-р політ. наук, проф.
(Україна, Київ, НПУ ім. М. П. Драгоманова)
Римаренко С. Ю., д-р політ. наук, проф. (Україна, Київ)
Срогошу Т., д-р хабілітований, проф. (Польща, Ченстохов)

Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць / Гол. ред. В. М. Вашкевич. – К. : «Видавництво «Гілея», 2018. – Вип. 131 (4). – 502 с.

Концепція збірника базується на багатоплановому науковому висвітленні проблем інформаційної цивілізації, що формується. Основні рубрики охоплюють галузі історичних, філософських та політичних наук. Розрахований на фахівців гуманітарних та соціально-політичних наук.

ideology of the information society, the use of new information and communication technologies and social networks.

The information society exists in the form of several models: liberal, socially oriented, integrated, managed and formal. These models are characterized by different social standards and levels of social security of citizens.

The information society affects the political, economic and social spheres of society through the use of modern information and communication technologies, social networks and the formation of new social standards and new social consciousness.

Keywords: *information society, models of information society, social policy, social security, information and communication technologies, socio-globalistics.*

* * *

УДК 346:613,8:614,39

Біланов О. С.,
аспірант, Харківський національний
педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди
(Україна, Харків), oleg27bilanov@gmail.com

НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА УЯВЛЕННЯ ПРО ЗДОРОВ'Я ТА ХВОРОБУ

Проаналізовано феномен здоров'я та хвороби. Розглянуто нормативно-правове забезпечення прав людини у сфері медичної діяльності.

Стаття має на меті теоретичний аналіз сутності понять здоров'я та хвороби, дослідження сучасної законодавчої бази, що регламентує діяльність національної системи охорони здоров'я України.

Основні висновки: здоров'я людини є найважливішим чинником соціокультурного розвитку і в той же час само залежить від соціальних умов, в яких предмети його робова сутність. Без здоров'я неможливе відчуття повноти людського життя, оптимальне задоволення психофізіологічних, економічних і духовних потреб. Проблема збереження здоров'я є складною, важливою і актуальною в сучасних умовах.

В умовах формування правової соціальної держави реалізація політики, що спрямована на охорону здоров'я населення і реформування системи охорони здоров'я, можлива лише шляхом прийняття належної нормативно-правової бази.

Ключові слова: *здоров'я, хвороба, охорона здоров'я, національне законодавство, медицина, медичне право.*

В останні десятиліття світова наука розглядає проблему здоров'я в широкому розумінні як одну з глобальних проблем, вирішення якої обумовлює не тільки кількісні і якісні характеристики майбутнього розвитку людини, а й навіть сам факт її подальшого існування як біосоціального виду.

Хоча права людини в галузі охорони здоров'я в Україні захищені цілою низкою ратифікованих міжнародних документів, зокрема, такими як: Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, Конвенція про права інвалідів, Конвенція про права дитини, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, Європейська соціальна Хартія, а також Національним законодавством, яке базується передусім на Конституції України, Законах України, серед яких провідну роль відіграє Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я», постановах Кабінету Міністрів України, відомчих нормативно-правових актах [2], національна система охорони здоров'я потребує докорінних та виважених змін, які необхідно спрямувати на збереження і зміцнення життя й здоров'я населення і створення належних умов для реалізації вищезазначених прав на охорону здоров'я в нашій державі.

Метою статті є теоретичний аналіз сутності понять здоров'я та хвороби, дослідження сучасної законодавчої бази, що регламентує діяльність національної системи охорони здоров'я України.

Феномен здоров'я людини протягом всієї історії розвитку людства привертая увагу багатьох дослідників

[1; 5; 6; та ін.], які напрацювали велику кількість різноманітних характеристик цього явища.

Ще в античну епоху здоров'я розглядалось в контексті найвищого блага античного світорозуміння – краси та гармонії. Гіппократ, Платон, Аристотель дотримувались думки про те, що здоров'я, це – гармонія тілесних і душевних якостей, а хвороба вважалася порушенням цієї гармонії та балансу тілесно-душевних сил. Зокрема, Аристотель пояснював, що: «здоров'я людини – щастя. Найбільше щастя полягає у пречудовій мудрості. Людське щастя розкривається у розсудливості та цнотливості. Насолода людини – у діяльності, а фізичний стан має поєднуватися з душевною активністю». Платон порушенням гармонії та помірності пояснював не лише тілесні, а й душевні хвороби, з яких найважчі ті, що виникли з порушення рівноваги між стражданням і задоволенням.

Грецький лікар, хірург і філософ римської доби Клавдій Гален, який своїми трактатами з анатомії, фізіології, гігієни та патології, зробив значний внесок у розвиток медицини вважав, що: «здоров'я це стан, в якому ми не відчуваємо болю і який не заважає виконувати функції нашого щоденного життя: брати участь у керівництві, митися, пити та їсти і робити усе інше, що ми хочемо».

У своїх працях видатний давньоримський науковець, теоретик медицини часів імператорів Августа та Тіберія Авл Корнелій Цельс, пов'язував здоров'я з кліматом; також в його вченні наявна ідея перед хвороби – стану, коли тіло вже нездорове, однак ще не хворе, до хвороби з'являються певні ознаки. Про те, що поняттям здоров'я та хвороби Корнелій Цельс приділяв велику увагу свідчать його афоризми: «Надзвичайне наповнення шлунка шкідливо для здоров'я», «Не важливо, що викликає хворобу, важливо, що її усуває» та «Хвороби не красомовством, а ліками виликаються» [8].

У епоху Відродження лікар Парацельс (Філіп Ауреол Теофраст Бомбаст фон Гогенгейм), вивчав лікувальну дію різних хімічних елементів і сполук, зблизивши хімію з медициною, сформулював погляд на певні начала людського організму: ртуть – дух, сіль – тіло, сірка – душа. Відповідно, здоров'я – це гармонійне співвідношення цих начал.

Представники філософії та медицини Нового Часу (Ф. Бекон, Т. Гоббс, Д. Локк, Д. Юм та ін.) пов'язували здоров'я саме з тілесним здоров'ям. Звідси й розуміння здоров'я як найвищого блага та головної цінності людського життя. Завданням медицини в цьому смислі виступає продовження життя та збереження здоров'я.

Науковці використовують багато визначень і показників різного змісту, які висвітлюють різні аспекти феномена здоров'я (профілі здоров'я, його рівні, складові тощо). На сьогодні існують близько 300 визначень цього поняття.

Е. Г. Булич та І. В. Муравьов наводять 99 визначень терміна «здоров'я», стверджуючи, що різноманітність уявлень про нього була й залишається природним результатом недостаті знань про сутність здоров'я [3, с. 35–52]. Самостійним питанням проблеми здоров'я є класифікація та аналіз вже запропонованих визначень. У зв'язку з цим привертає увагу робота П. І. Калью, в якій представлено понад 80 дефініцій здоров'я, запропонованих представниками різних наукових шкіл

і напрямів. Зібраний П. І. Калью перелік є далеко не повним, але навіть він вказує на різноманіття трактувань і різнорідність ознак, використаних при виявленні сутнісних характеристик цього поняття. Серед визначень здоров'я домінують такі, які вказують на: 1) нормальну функцію організму на усіх рівнях його організації (від генетичних до організаційних структур); нормальне протікання фізіологічних і біохімічних процесів, які сприяють індивідуальному виживанню і відтворенню; 2) динамічну рівновагу організму і його функцій з довкіллям; 3) здібність до повноцінного виконання основних соціальних функцій, участь в соціальній діяльності і суспільно корисній праці; 4) здатність організму пристосовуватися до постійно змінних умов існування в довкіллі, здатність підтримувати постійність внутрішнього середовища організму, забезпечуючи нормальну життєдіяльність; 5) відсутність хвороби і хворобливих змін; 6) повне фізичне, духовне, розумове і соціальне благополуччя, гармонійний розвиток фізичних і духовних сил [7].

За сучасними уявленнями здоров'я вже не розглядається як суто медична проблема. Більше того, комплекс медичних питань становить лише малу частину феномена здоров'я. Так, узагальнені підсумки досліджень залежності здоров'я людини від різних чинників переконують, що стан системи охорони здоров'я обумовлює в середньому лише близько 10% всього комплексу впливів. Решта 90% припадає на екологію (20%), спадковість (20%) і найбільше – на умови і спосіб життя (50%). Тобто, суто медичний аспект не є головним серед різноманітності впливів на здоров'я людини, а отже, медичне визначення здоров'я як відсутність хвороби не відповідає життєвим реаліям.

Сучасна наука свідчить, що здоров'я людини є складним феноменом глобального значення, котрий може розглядатися як філософська, соціальна, економічна, біологічна, медична категорія, як об'єкт споживання, внесення капіталу, як індивідуальна і суспільна цінність, явище системного характеру, динамічне, постійно взаємодіюче з оточуючим середовищем, що, у свою чергу, постійно змінюється. Виходячи з цього, зрозуміло, як складно визначити здоров'я у повному обсязі, якщо це взагалі можливо – історія розвитку науки про здоров'я налічує близько восьми десятків різноманітних визначень.

Загальноприйнятим у міжнародному обігу є визначення здоров'я, викладене у преамбулі Статуту ВООЗ (1948 р.): «Здоров'я – це стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя, а не лише відсутність хвороб або фізичних вад». Це досить узагальнене визначення скоріше характеризує те, до чого слід прагнути, бачити бажане дійсним.

Здоров'я – це, насамперед, стан організму, в якому поєднується відповідність структури і функції, а також властивість регулюючих систем підтримувати постійність внутрішнього середовища (гомеостаз), а хвороба – це порушення нормальної життєдіяльності організму внаслідок дії на нього пошкоджуючих факторів, в результаті чого знижуються пристосувальні можливості [4].

Загалом же медична наука ХХ століття відмовилася від жорсткої опозиції «здоров'я/хвороба», яка абсолютизувала першу та відкидала другу. На сьогодні

вважається взаємопов'язаним та взаємообумовленими явища здоров'я та хвороби; будь-який патологічний факт виступає не як «абсолютне зло», а як компенсаційно-приспосувальницький, як варіант адаптаційної активності організму.

Хвороба, або захворювання – патологічний процес, який проявляється порушеннями морфології (анатомічної, гістологічної будови), обміну речовин чи / та функціонування організму (його частин) у людини / тварини [8].

Інше визначення: хвороба – це порушення нормальної життєдіяльності організму внаслідок дії на нього пошкоджуючих факторів, в результаті чого знижуються пристосувальні можливості. У хворобі співіснують два протилежні процеси: перший – це фізіологічний опір хворобі, другий, власне патологічний, – злам. Боротьба між цими процесами і творить хворобу [9].

Існує поняття «тягар хвороби», введене Всесвітньою організацією охорони здоров'я, що слугує економіко-соціальне вираженням наслідків і проблем, спричинених хворобою.

Розвиток загальних уявлень про хворобу змінювався впродовж історії розвитку самої медицини. Давньогрецький лікар Гіппократ причиною хвороби вважав неправильне змішання чотирьох основних рідин організму: крові, слизу, жовчикої та чорної (венозна кров). Приблизно в той самий час на основі атомістичного вчення Демокріта виникло уявлення, що хвороба розвивається внаслідок зміни форми атомів і їхнього неправильного розташування.

Наприкінці старої і на початку нової ери і особливо у Середньовіччі з'явилися ідеалістичні погляди на вчення про хворобу, згідно з якими душа, або особливий вид життєвої сили («архе»), визначає боротьбу організму зі змінами, викликаними хворобою. Матеріалістичні погляди на хворобу у Середньовіччі розвивав Ібн Сіна (виникнення хвороби під впливом невидимих істот, роль конституції організму).

У 17–19 століттях великий внесок у вчення про хворобу внесли Джованні Баттиста Морганьї (думка про зв'язок хвороби з анатомічними змінами в органах), Марі Франсуа Ксав'є Біша (опис патологоанатомічної картини ряду хвороб), Рудольф Вірхов (теорія целюлярної патології), Клод Бернар (хвороба – порушення фізіологічної рівноваги організму з середовищем). С. П. Боткін, В. В. Пашутін, І. П. Павлов, О. О. Остроумов пов'язували хворобу із порушенням умов існування людини й розвивали уявлення про хворобу на основі ідеї нервизму.

Незважаючи на велику кількість робіт з проблеми хвороби, це поняття досі не є точно визначеним. Деякі автори заперечують якісні особливості хвороби у порівнянні зі здоров'ям. Так, О. О. Богомолець висловлював думку, що хвороба не створює в організмі нічого істотно нового. Інші включають у поняття «хвороба» лише біологічні закономірності. За П. Д. Горизонтовим, хвороба являє собою загальну складну реакцію, що виникає в результаті порушення взаємовідносин організму і середовища. Хвороба супроводжується розвитком патологічних процесів, що представляють місцеві прояви загальної реакції організму. У працях І. В. Давидовського відстоюється положення, згідно з яким, не існує принципових відмінностей між фізіологією і патологією. Патологічні

процеси і хвороба, на його думку, – всього лише особливості пристосувальних процесів, пов'язаних зі суб'єктивним стражданням. Відповідно до концепції Ганса Сельє про загальний адаптаційний синдром, хвороба являє собою напругу («стрес»), який виникає в організмі під впливом на нього надзвичайного подразника [8].

Поширення психосоматичного та соціально-біологічного підходу дозволяє сьогодні говорити не лише про медичну, а й про соціокультурну, філософську площину поняття хвороби, причому дані площини взаємоперетинаються, утворюючи складний, внутрішньо суперечливий феномен. Передусім, в соціальному контексті, хворий – це інша людина. Інший відіграє в суспільстві декілька ролей, завжди будучи елементом, що виганяється з нормального середовища – це може бути «цап-відбувайло» усіх бід та гріхів, це може бути контролююча інстанція (Інший показує нам обмеженість нашого існування та необхідність розуміння інаковості – національні, сексуальні меншини тощо); це може бути маргінальний елемент (БОМЖі, наркомани, алкоголіки тощо). Хворий – завжди ізольований елемент, адже вимагає від здорових людей догляду та співчуття, на що здорова людина не завжди спроможна, адже в здоров'ї нечутливість до болю та страждань є нормою. Через це хворий набуває негативних характеристик з точки зору суспільної корисності та значення.

Дана негативність проявляється й в загостреному нарцисизмі хворого. Він може розглядатись з двох сторін. З одного боку, біль, який переживає хворий, є повністю та абсолютного його власним боєм; в цьому смислі хвороба – унікальна інтимна пригода хворого індивіда. За допомогою хвороби людина остаточно відокремлюється від світу і замикається у своєму індивідуальному вимірі існування.

З іншого боку, будучи абсолютно унікальним явищем, що зачіпає тільки цього, а не іншого індивіда, хворий, прагнучи полегшити страждання, прагне до того, щоб хворіли усі, проектує свої негаразди на весь світ та людей. Це ще одна причина, чому хворий небажаний у суспільстві здорових.

Хвороба має й метафізичний вимір, філософський – з цієї точки зору вона порушує віру у всесильність та всемогутність людини, віру в здатність контролювати всі сфери свого буття, і передусім тіло. Хвороба – це «зрада органів», це бунт частинки «Я» проти нашої особистості, яка відкриває нам нашу недосконалість та водночас показує відкритість та незавершеність нашого єства. Порушуючи рівновагу, хвороба спонукає до активності, примушує життя вирватись із «сну розуму» та ставить його на межу, в якій і здобувається справжність життя, відчувається напруга та конфлікт, з'являється цінність життя. Саме в хворобі нам відкривається очевидність можливості смерті, поле хвороби – життя як конечна і неминуча даність.

Проаналізувавши поняття здоров'я та хвороби, слід звернути увагу на нормативно-правове забезпечення прав людини у сфері медичної діяльності. Від того, наскільки якісною є юридична база щодо прав людини у сфері охорони здоров'я, наскільки кожна окремо взята людина може скористатися наданими їй правами, багато в чому залежить успішний динамічний розвиток як медичного права зокрема, так і держави в цілому.

Практика багатьох сучасних країн, та й України також, показує, що можна мати досить ґрунтовне і показове законодавство в галузі прав людини у сфері охорони здоров'я, але це ніяк не відображається на конкретному правовому статусі окремо взятої особи. Причин тут може бути безліч, але одна з ключових – не вирішені проблеми забезпечення прав людини у сфері медичної діяльності.

Основним джерелом права у сфері охорони здоров'я України є законодавство як система взаємоузгоджених законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів.

До сучасної законодавчої бази, що регламентує діяльність у сфері медичних послуг, належать:

- Конституція України (КУ);
- Цивільний кодекс України (ЦК);
- Кодекс України про адміністративні правопорушення (КПАП);
- Кримінальний кодекс України (КК);
- низка законів та підзаконних актів;
- накази Президента України;
- постанови Кабінету Міністрів України;
- накази, постанови, інструкції та листи Міністерства охорони здоров'я України; а також ратифіковані Верховною Радою України міжнародні нормативно-правові акти, що видаються Всесвітніми організаціями, які спеціалізуються в галузі охорони здоров'я (ВООЗ, Всесвітня асоціація медичного права (ВАМП), Всесвітня медична асоціація (ВМА), Всесвітня психіатрична асоціація (ВПА)).

Проаналізувавши закони, норми яких закріплюють, регулюють і захищають право людини на охорону здоров'я слід зазначити, що ситуація, яка склалась в Україні з охороною здоров'я, є однією з найактуальніших і найгостріших. На сьогодні не всі громадяни мають можливість отримувати безоплатну медичну допомогу, яку їм гарантує Конституція України.

Загальний обсяг витрат на охорону здоров'я в Україні – пацієнтів і держави разом – відповідає середньому показнику в багатьох країнах Європи. Однак, на відміну від європейців, більше половини всього бюджету системи охорони здоров'я становлять внески пацієнтів, які ті роблять, витрачаючи власні кошти. Медичне обслуговування є безоплатним тільки на папері. Більшість українців «дякують» за лікування в кишеню лікареві чи у вигляді так званого «благодійного внеску» (насправді – обов'язкового).

Крім того, кошти, що є в системі, використовують неефективно. Попри те, що українці роблять внесок на медицину щороку у розмірі близько 3 млрд. грн. через податки, 640 тисяч українських сімей зазнають фінансової катастрофи внаслідок хвороби через необхідність самостійно оплачувати вартісне лікування [8].

Враховуючи ці обставини, науковці і практики намагаються знайти вихід, який би задовольнив потреби всіх верств населення, а особливо малозабезпечених. Тому, на сучасному етапі реформування медичної галузі, її метою є забезпечення всіх громадян України рівним доступом до якісних медичних послуг та перебудова системи охорони здоров'я так, щоб у її центрі був пацієнт.

Основними змінами, що передбачені реформою є: впровадження державного гарантованого пакета медичної допомоги, запровадження принципу «гроші

ходять за пацієнтом», автономізація постачальників медичної допомоги, запровадження системи e-Health, програма «Доступні ліки», прозора та ефективна закупівля ліків, створення нових можливостей для здійснення місцевою владою повноважень у сфері охорони здоров'я.

Етапи впровадження реформи:

Етап 1. Ухвалення законодавчих основ та консультації з громадськістю – 2017 рік.

Етап 2. Впровадження реформи – 2018–2019 рік.

Висновки. Здоров'я людей є одним із найважливіших показників успішності розвитку суспільства. Проблема здоров'я в широкому його розумінні як в особистому, так і в суспільному вимірі набула в наш час загальнопланетарного значення і розглядається як така, що становить небезпеку подальшому розвитку людства.

В умовах формування правової соціальної держави реалізація політики, що спрямована на охорону здоров'я населення і реформування системи охорони здоров'я, можлива лише шляхом прийняття належної нормативно-правової бази. Без відповідного правового забезпечення, без розробки фундаментальних законів, що визначають принципи діяльності національної системи охорони здоров'я, будь-яка реформа залишиться лише благим наміром.

Саме правові механізми реалізації державної політики реформування системи охорони здоров'я сьогодні можуть стати визначальними чинниками подальшого перебігу процесів реформування медичної галузі і в перспективі – основою функціонування системи охорони здоров'я в Україні як європейській соціальної правової державі.

Список використаних джерел

1. Права людини в сфері охорони здоров'я: практ. посібник / За наук. ред. І. Сенюті. – Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2012.
2. [www.http://pidruchniki.com/89615/meditsina/ponyattya_zdorovya_hvorobu](http://pidruchniki.com/89615/meditsina/ponyattya_zdorovya_hvorobu)
3. Апанасенко Г. Л. Избранные статьи о здоровье / Г. Л. Апанасенко. – К.: Здоров'я, 2005. – 48 с. 4. Марків О. Т. Здоров'я людини як фундаментальна цінність культури / О. Т. Марків // Гілея. Філософські науки. – 2009. – Вип. 27. – С. 176–182.
5. Гончаренко М. С. Валеологічні аспекти формування здоров'я у сучасному освітньому процесі / М. С. Гончаренко, В. С. Новикова // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2006. – № 12. – С. 39–43.
6. Федько О. А. Багатоаспектність поняття «здоров'я» у сучасній науковій думці / О. А. Федько // <http://www.dy.nayka.com.ua>
7. Булич Е. Г. Валеологія. Теоретичні основи валеології: [навчальний посібник] / Е. Г. Булич, І. В. Муравов. – К.: ІЗМН, 1997. – 224 с.
8. [www.https://uk.wikipedia.org/wiki/cite_note-1](https://uk.wikipedia.org/wiki/cite_note-1)
9. <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/reforma-sistemi-ohoroni-zdorovya>

References

1. Prava ljudyny v sferi ohorony zdorov'ja: prakt. posibnyk / Za nauk. red. I. Senjuty. – L'viv: Vyd-vo LOBF «Medycyna i pravo», 2012.
2. [www.http://pidruchniki.com/89615/meditsina/ponyattya_zdorovya_hvorobu](http://pidruchniki.com/89615/meditsina/ponyattya_zdorovya_hvorobu)
3. Apanasenko G. L. Izbrannye stat'i o zdorov'e / G. L. Apanasenko. – K.: Zdorov'ja, 2005. – 48 s.
4. Markiv O. T. Zdorov'ja ljudyny jak fundamental'na cinnist' kul'tury / O. T. Markiv // Gileja. Filosoфski nauky. – 2009. – Vyp. 27. – S. 176–182.
5. Goncharenko M. S. Valeologichni aspekty formuvannja zdorov'ja u suchasnomu osvittjans'komu procesi / M. S. Goncharenko, V. Je. Novykova // Pedagogika, psihologija ta medyko-biologichni problemy fizychnogo vyhovannja i sportu. – 2006. – № 12. – S. 39–43.

6. Fed'ko O. A. Bagatoaspektnist' ponjattja «zdorov'ja» u suchasnij naukovij dumci / O. A. Fed'ko // <http://www.dy.nayka.com.ua>

7. Bulych E. G. Valeologija. Teoretychni osnovy valeologii: [navchal'nyj posibnyk] / E. G. Bulych, I. V. Muravov. – K.: IZMN, 1997. – 224 s.

8. [www.https://uk.wikipedia.org/wiki/cite_note-1](https://uk.wikipedia.org/wiki/cite_note-1)

9. <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/reforma-sistemi-ohoroni-zdorovya>

Bilanov O. S., PhD student of H. S. Skovoroda National Pedagogical University of Kharkiv (Ukraine, Kharkiv), oleg27bilanov@gmail.com

National legislation and perception of health and disease

The article analyzes the phenomena of health and disease. The normative and legal provision of human rights in the field of medical profession has been considered.

The article is aimed at theoretical analysis of the essence of the concepts of health and disease, research of the modern legislative framework that regulates the activity of national healthcare system of Ukraine.

The major conclusions: human health is the most important factor in socio-cultural development and at the same time, it depends on the social conditions in which its generic nature is objectified. Without health, it is impossible to feel the fullness of human life, to achieve the optimal satisfaction of psycho-physiological and economic needs. Health is a rather complicated subject for scientific analysis.

In conditions of developing a law-governed social state, the implementation of the state policy aimed at protecting health of the population and reforming the health care system is possible only through the adoption of an appropriate legal and regulatory framework.

Keyword: Health, disease, healthcare, national legislation, medicine, medical law.

* * *

УДК 323.2

Буря К. М.,
аспірант кафедри політології, Дніпровський
національний університет ім. Олеса Гончара
(Україна, Дніпро), rfnthbyf1702@meta.ua

Локальна демократія в сучасній Україні: передумови побудови національної моделі

Розглядаються особливості побудови національної моделі локальної демократії в Україні. Вивчаються перешкоди на шляху інституалізації громадського врядування у місцевих спільнотах, досліджуються нормативно-правова база локальної демократії та її відповідність для українських реалій. Розкриваються ознаки інерції пострадянського соціуму, який не є пристосованим до вільного волевиявлення на локальному рівні. Встановлюються елементи формальних і неформальних правил гри в рамках локальної політики, які дозволяють політичним суб'єктам вільно та неупереджено реалізовувати власні інтереси. Вивчаються вимоги до спроможності національних інститутів локальної демократії, з'ясовуються параметри реалізації прав і свобод людини в контексті локальної демократії. Досліджуються способи формування публічної влади як чинника розбудови демократичних практик на мікрорівні.

Ключові слова: локальна демократія, політична трансформація, громадянське суспільство, інститути представництва, плебісцитарна демократія.

У контексті політичних трансформацій в українській державі, розбудова локальної демократії посідає важливе місце з огляду на її значення для системних першооснов демократичної політичної системи. Ними є: розбудова громадянського суспільства, якомога широке залучення громадян до політичної участі, формування громадянської політичної культури тощо. Від дієвості та ефективності національної моделі локальної демократії залежить успіх реформ в Україні та їх повноцінне функціонування у європейській спільноті. Країни Центральної та Східної Європи, які вже реалізували свої адміністративно-територіальні реформи, спромоглися досягти значних результатів у розбудові локальних демократій за

Теліженко Л. В. Антропологічна сутність постнекласичних практик людини: теоретико–прикладний аспект	320
Тополь О. В. Феномен юного материнства: демографічні, соціальні та психофізіологічні аспекти	323
Усов Д. В. Основні моделі раціональної справедливості в сучасному контрактуалістичному філософському дискурсі	327
Юшкевич Ю. С. Ментальна специфіка формування моральності особистості: український вимір	332
Лукашук М. А. Новизна як сутнісна ознака освітніх інновацій особистості: український вимір	336
Опанасюк Ю. Необхідність формування системи інформаційного забезпечення закладів освіти	340
Гавеля О. Р. Семейні цінності в житті сучасної студентської молоді України: релігійнознавче дослідження	343
Гончаренко О. А. Ідея університету у Львівсько–Варшавській школі. Стаття 2. Єдність дослідження та навчання	346

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Карташов Є. Г. Перспективи розвитку співробітництва територіальних громад України у контексті європейського досвіду	350
Артішевський А. Е. Інституалізація парламентської опозиції в умовах системного конфлікту як чинник легітимізації політичної влади	354
Бабаев Р. К. Главные угрозы направленные на национальную безопасность в современное время (Головні загрози спрямовані на національну безпеку в сучасний час)	356
Бєбик В. М., М'якушко Н. С. Соціальна політика і соціальна безпека в умовах формування інформаційного суспільства	360
Біланов О. С. Національне законодавство та уявлення про здоров'я та хворобу	364
Буря К. М. Локальна демократія в сучасній Україні: передумови побудови національної моделі	367
Гетьманчук П. М. Стратегічні пріоритети трансформації системи політичного управління на сучасному етапі розвитку України	371
Гоцуляк В. М. Політична наука і феномен історичної пам'яті	376
Кикоть С. М. Адміністративний ресурс в Україні: причини виникнення та особливості використання	380
Костира І. О. Культурна політика України в умовах євроінтеграції	384
Кукарцев О. В. Значення методу типологізації у методології порівняльного історико–соціологічного дослідження імперій Ш. Айзенштадта	387
Морарь М. В. Національна ідея як фактор консолідації українського суспільства	391
Мудрик Ю. С. Політична інертність в контексті розбудови громадянського суспільства	395
Онїпко З. С. Анархо–капіталізм в системі лібертаризму	398
Осадча І. А. Переосмислення гуманістичних цінностей в контексті розвитку політичної сфери західноєвропейської цивілізації	402
Павлов Д. М. Засоби здійснення пропаганди у внутрішньополітичному вимірі	405
Партоленко І. В. Вплив інформаційних технологій на політику держави	411
Пахолок В. М. Державні свята як чинник формування політичної культури та гуманітарної безпеки держави	414
Petrashchuk A. O. Increasing historical problems in Polish–Ukrainian relations in 2015–2017 (Підвищення історичних проблем польсько–українських відносин на 2015–2017 роки)	418
Рудень Д. М., Севастьянов О. В. Соціалістична партія України в політичній системі України (2014–2018 рр.): від конфлікту лідерства до загрози організаційної деградації	421
Слободяник О. Г. Науковий дискурс зовнішньополітичних комунікацій в міжнародних відносинах	426
Туряницька І. А. «ЛитПолУкрБриг» як прояв тактики «дрібних кроків» у безпековому співробітництві країн Міжмор'я	431
Угрин Л. Я. Національна ідентичність: проблеми співвідношення культурних і політичних вимірів	435
Федоренко В. В. Пряма демократія як чинник консолідації місцевих громад в Україні	440
Федорченко В. М. Популізм як політична технологія	443
Філатов Б. Патріотизм у структурі демократичного політичного представництва: макросистемний рівень	446
Чупрін Р. В. Класифікація багатораундових виборчих систем	450
Шуліка А. А. Особливості та перспективи розвитку кіберпартій в контексті становлення мережових форм комунікації	453
Vulbeniuk S. S., Manelyuk Yu. M. United Nations and international order: excursion to the recent past (Організація Об'єднаних Націй та міжнародний порядок: екскурс у недавнє минуле)	457
Майніна М. С. Співвідношення суверенітету і наднаціональності в політико–правовій практиці Європейського Союзу	459
Mirzazade L. F. The functional role of the Millie Medglis of the Azerbaijan Republic in inter–parliamentary cooperation (Функціональна роль Міллі Меджіза Азербайджанської Республіки в міжпарламентському співробітництві)	463
Міфтахов Б. Г. Перегляд Європейської політики сусідства у 2015 році як новий етап відносин між Європейським Союзом і його сусідами	465
Ключкович А. Ю. Розвиток парламентської виборчої системи в Словаччині та проблеми її функціонування на сучасному етапі	466
Козачук О. О. Особливості імміграційної політики щодо висококваліфікованої робочої сили в США та Канаді	470
Коротков Д. С. Пріоритети геостратегії США в контексті геополітичних концепцій	474
Вонсович О. С. Питання Єрусалиму: виклик регіональній безпеці	478
Герман Ю. О., Ніколенко Ю. О. Особливості інституційної допомоги Європейського Союзу країнам Латинської Америки та Карибського басейну (на прикладі Республіки Куби)	480
Дальський В. Б. Міграційний вимір політики ЄС щодо середземноморських партнерів	484